

1050. rocznica chrztu Polski

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- Większość Polaków (74%) potrafi przypisać do roku 966 właściwe wydarzenie z historii Polski. Rok chrztu Polski jest nieco gorzej identyfikowany niż lata 1939 i 1410, wyraźnie lepiej zaś niż lata 1918, 1989, 1920, 1863 oraz 1791.

- Chrzest Polski uznawany jest przez Polaków za jedno z najbardziej znaczących, przełomowych dla losów naszego kraju wydarzeń, które miały miejsce przed rokiem 1918 (uważa tak 70% badanych).

- Polacy nie mają wątpliwości, że z historycznego punktu widzenia przyjęcie chrztu przez Mieszka I było właściwym działaniem – sądzi tak 89% respondentów.

- Zdecydowana większość badanych dostrzega, patrząc z historycznego punktu widzenia, korzystny wpływ przyjęcia przez Polskę chrztu na rozwój polskiej państwowości, religijności, kultury oraz na pozycję kraju na arenie międzynarodowej, przy czym najczęściej podkreślane jest religijne znaczenie tego wydarzenia.

W tym roku obchodzimy 1050. rocznicę przyjęcia chrztu przez księcia Polan Mieszka I oraz członków jego dworu. Wydarzenie to zapoczątkowało proces chrystianizacji ziem polskich i włączyło rodzące się wówczas państwo polskie w krąg polityczno-kulturowy Europy łacińskiej.

W marcowym badaniu¹ sondowaliśmy wiedzę respondentów na temat chrztu Polski oraz znaczenie, jakie Polacy przypisują temu wydarzeniu. Interesowało nas m.in. to, w jakim stopniu postrzegane jest ono jako przełomowe na tle innych wydarzeń z historii Polski do początku XX wieku oraz jakie przypisuje się mu znaczenie dla rozwoju polskiej państwowości, kultury i religijności.

ZNAJOMOŚĆ DATY CHRZTU POLSKI

Respondenci pytani o wydarzenia z historii Polski, które miały miejsce w poszczególnych latach, w większości (74%) bezbłędnie powiązali rok 966 z chrztem Polski. Ponad jedna czwarta badanych (26%) stwierdziła, że nie wie, jakie ważne wydarzenie z historii Polski miało miejsce w roku 966, lub podała niewłaściwą odpowiedź.

Nieco bardziej rozpoznawalnymi datami niż rok 966, spośród przedstawionych respondentom w naszym badaniu, okazały się lata: 1939 (właściwe wydarzenie przypisało do tego roku 82% badanych) oraz 1410 (80% poprawnych odpowiedzi). Z kolei rok 966 okazał się lepiej znaną datą w historii Polski niż rok 1918 (57% poprawnych odpowiedzi), 1989 (57% poprawnych odpowiedzi) czy, tym bardziej, rok 1920 (28% poprawnych odpowiedzi), 1863 (21%) oraz 1791 (13%)².

W porównaniu z wynikami badania sprzed niemal trzydziestu lat wiedza o wydarzeniu z historii Polski, które miało miejsce w roku 966, nieco wzrosła. W stosunku do roku 1987 odsetek osób, które mają poprawne skojarzenia z tą datą, zwiększył się z 69% do 74%,

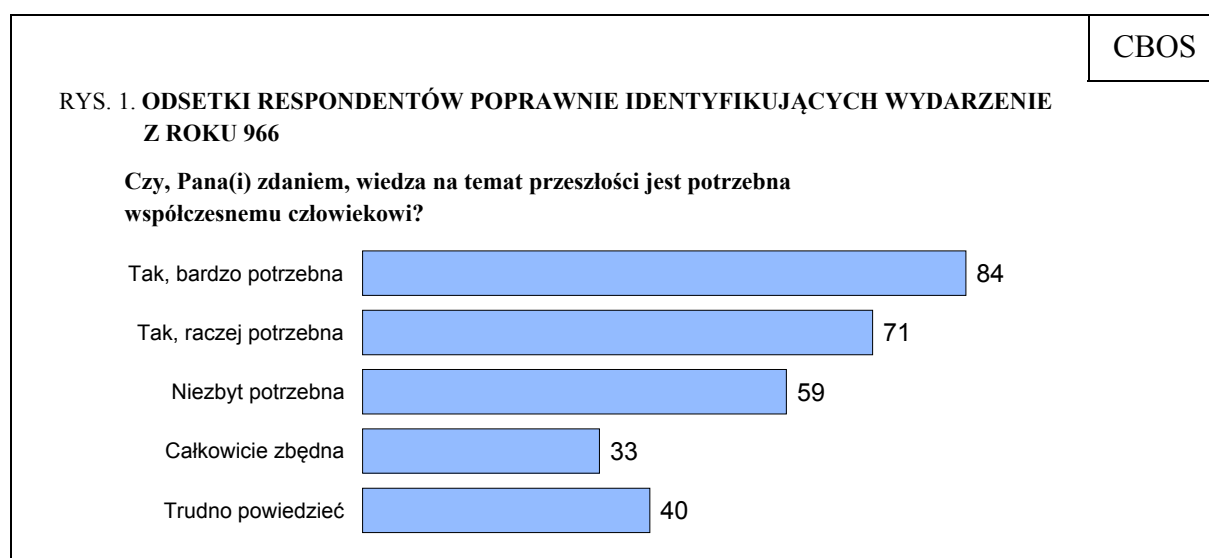
¹ Badanie przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 12–19 marca 2016 roku na liczącej 1007 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Więcej na temat znajomości dat różnych wydarzeń z historii Polski w przygotowywanym komunikacie poświęconym pamięci historycznej.

co prawdopodobnie związane jest z faktem, że rok 966 już od jakiegoś czasu zarówno w mediach, jak i w kościołach przywoływany jest w związku z planowanymi obchodami 1050-lecia chrztu Polski. Znajomość innych – istotnych w historii Polski – dat, o które pytaliśmy respondentów, okazywała się zazwyczaj mniejsza niż w roku 1987³.

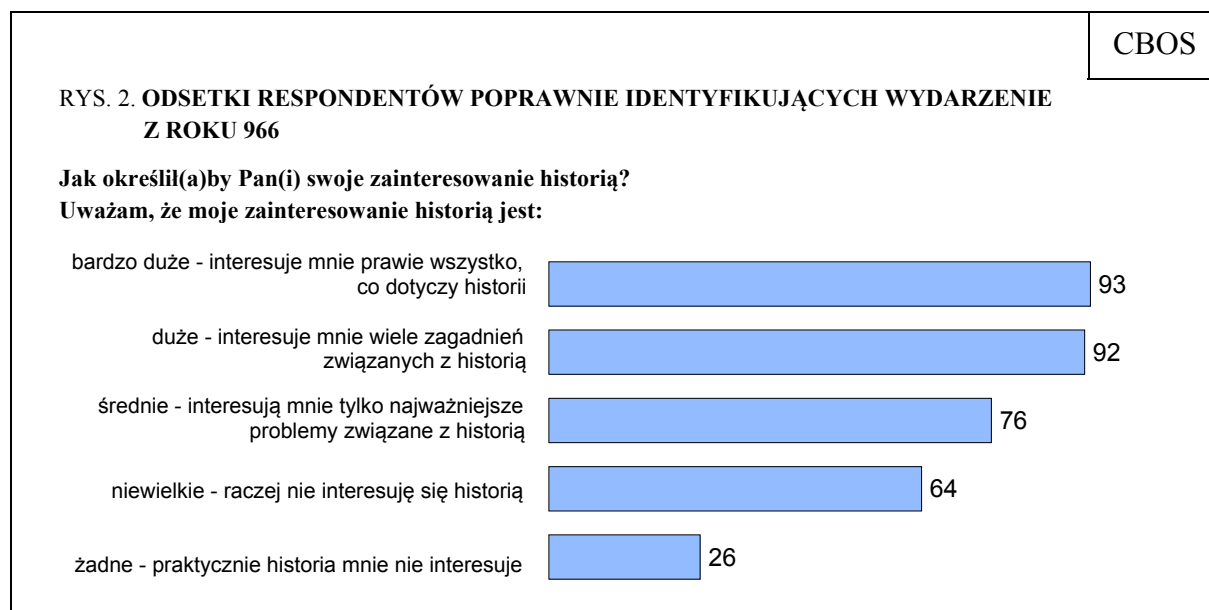
Niemal powszechną znajomością daty chrztu Polski cechują się osoby z wyższym wykształceniem (96% poprawnych odpowiedzi) i uzyskujące najwyższe dochody *per capita* (93%), w grupach zawodowych zaś są to przede wszystkim kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (97%), pracownicy administracyjno-biurowi (93%) oraz średni personel, technicy (92%). Z kolei największe problemy z poprawną identyfikacją wydarzenia z 966 roku miały osoby z wykształceniem podstawowym (55% niepoprawnych odpowiedzi) oraz zasadniczym zawodowym (38%), badani o dochodach *per capita* do 649 zł (42%) lub tylko nieco wyższych (40%), niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej (42%), mający 65 lat i więcej (35%), mieszkańcy wsi (34%), a w grupach zawodowych – robotnicy niewykwalifikowani (47%), rolnicy (42%), gospodynie domowe (39%), renciści (36%) i emeryci (34%) – zob. tabela aneksowa 1.

Na znajomość daty chrztu Polski w ogromnym stopniu wpływa to, jakie znaczenie respondenci przypisują historii. Osoby przekonane, że wiedza o przeszłości jest potrzebna współczesnemu człowiekowi, wyraźnie częściej niż te, które wiedzę historyczną dezawuuują, kojarzą rok 966 z chrztem Polski.

³ Więcej na ten temat w przygotowywanym komunikacie poświęconym pamięci historycznej.

Wiedza o wydarzeniu z roku 966 w historii Polski jest niemal powszechna wśród tych, którzy swoje zainteresowanie historią określają jako bardzo duże lub duże (odpowiednio: 93% i 92% poprawnych odpowiedzi). Chrzest Polski kojarzy z rokiem 966 również trzy czwarte respondentów średnio interesujących się historią (76%), niemal dwie trzecie wyrażających niewielkie nią zainteresowanie (64%) oraz jedna czwarta w ogóle nieinteresujących się historią (26%).

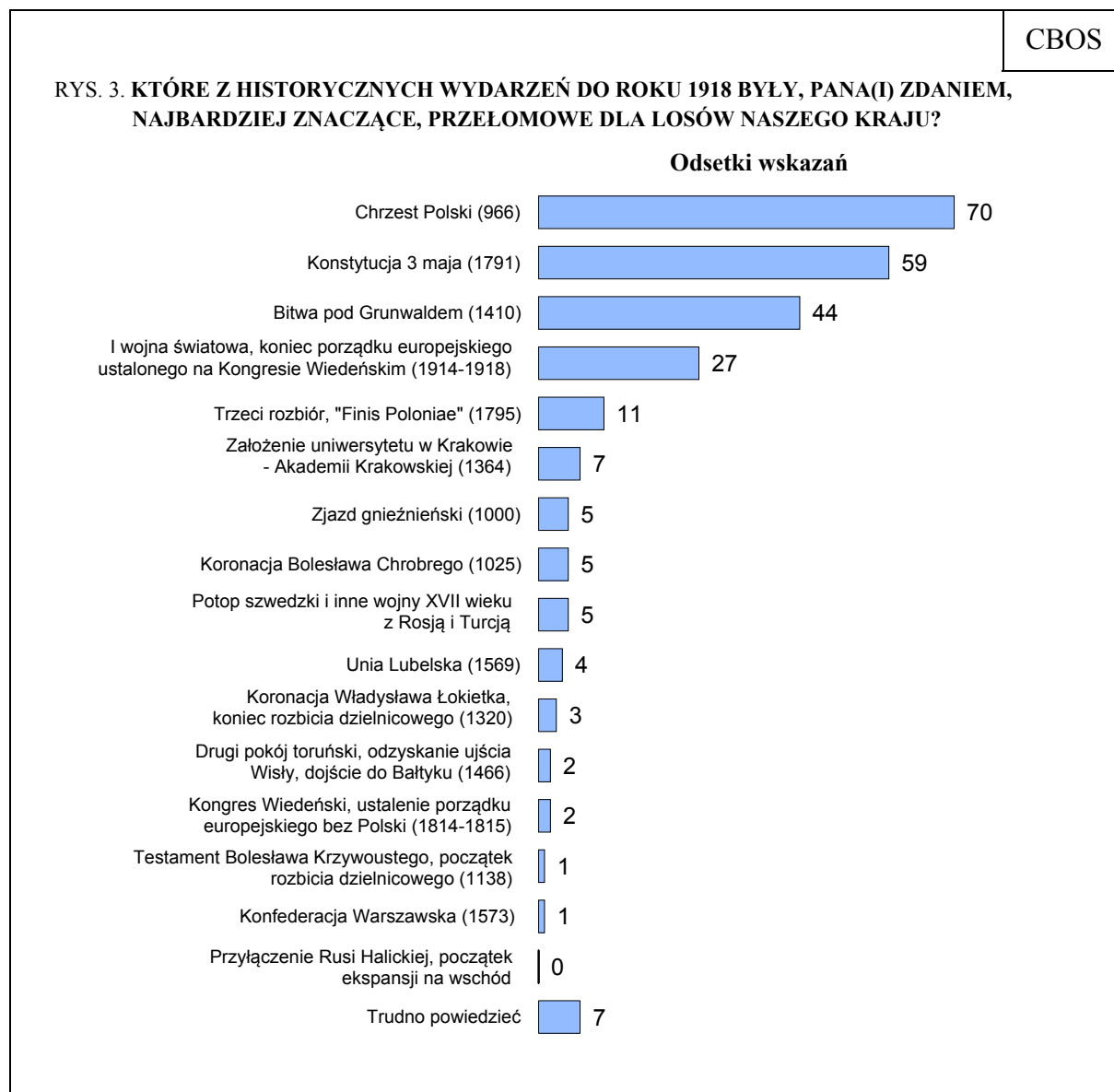

CHRZEST POLSKI NA TLE INNYCH WYDARZEŃ HISTORYCZNYCH DO POCZĄTKU XX WIEKU

Dość powszechna znajomość daty chrztu Polski prawdopodobnie wiąże się również z tym, że wydarzenie to – jak się okazuje – traktowane jest przez Polaków jako jedno z przełomowych dla losów naszego kraju spośród wielu ważnych historycznych wydarzeń, które miały miejsce przed rokiem 1918 (70% wskazań). W dalszej kolejności do wydarzeń kluczowych dla losów Polski przed nastaniem II Rzeczypospolitej zaliczane są: uchwalenie Konstytucji 3 maja (59%) oraz bitwa pod Grunwaldem (44%). Znaczenie pozostałych wydarzeń podkreślane jest zdecydowanie rzadziej.

Co ciekawe, w opinii osób deklarujących duże lub bardzo duże zainteresowanie historią (N=252) hierarchia przełomowych dla Polski wydarzeń, które miały miejsce do czasu odzyskania niepodległości w 1918 roku, jest niemal taka sama jak wśród ogółu badanych. Również w tej grupie respondentów 70% wskazań uzyskał chrzest Polski. Należy jednak

zwrócić uwagę, że znaczenie wielu innych wydarzeń historycznych, których listę przedstawiliśmy respondentom, podkreślane jest przez interesujących się historią nieco częściej niż przez ogół respondentów; dotyczy to zwłaszcza takich wydarzeń, jak: założenie Akademii Krakowskiej, Unia Lubelska, Konstytucja 3 maja czy też I wojna światowa⁴.

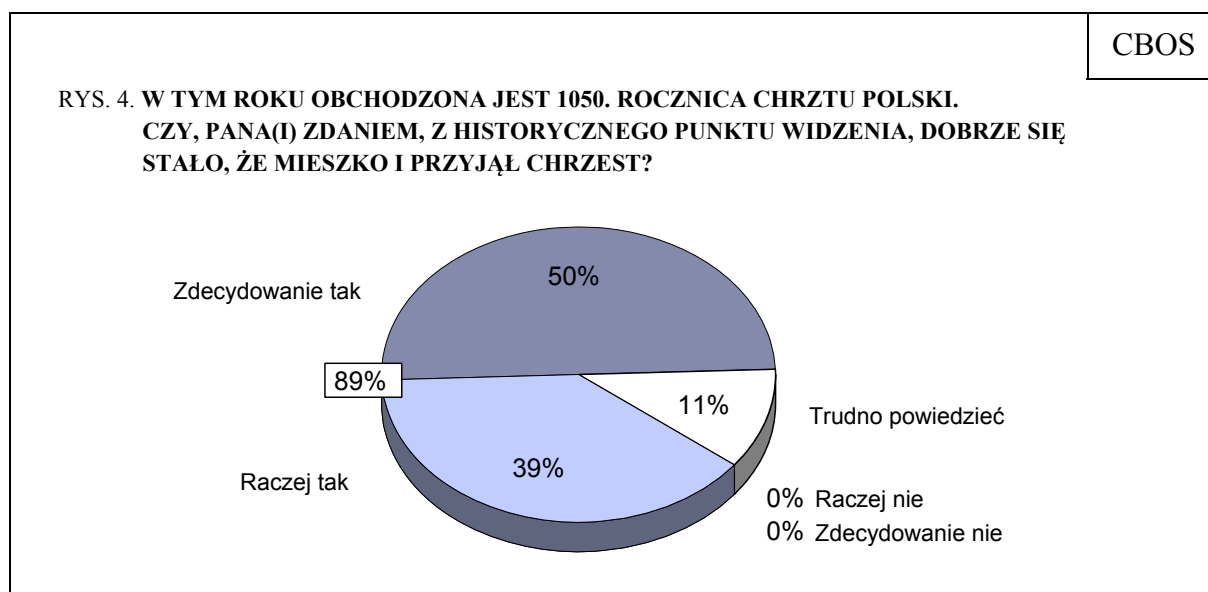
Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać trzy wydarzenia

⁴ Więcej na ten temat w przygotowywanym komunikacie poświęconym pamięci historycznej.

Znaczenie chrztu Polski pośród pozostałych wydarzeń do początku XX wieku częściej niż pozostali podkreślają badani praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (93% wskazań), o najniższych dochodach *per capita* (80%), w wieku od 18 do 24 lat (79%) oraz legitymujący się średnim wykształceniem (77%). W grupach społeczno-zawodowych są to zwłaszcza uczniowie i studenci (82% wskazań), gospodynie domowe (81%), robotnicy niewykwalifikowani (80%), bezrobotni (78%) i prywatni przedsiębiorcy (78%) – zob. tabela aneksowa 2.

OCENA WYDARZEŃ Z 966 ROKU

Polacy nie mają wątpliwości, że z historycznego punktu widzenia przyjęcie chrztu przez Mieszka I było właściwe – uważa tak 89% badanych, przy czym co drugi (50% ogółu) jest o tym zdecydowanie przekonany. Co dziewiąty respondent (11%) nie potrafi jednoznacznie ocenić znaczenia wydarzeń z 966 roku. W badanej próbie nie było osób, które przyjęcie chrztu przez Mieszka I oceniałyby negatywnie.

Badani mający pozytywny stosunek do wydarzeń sprzed 1050 lat podkreślają przede wszystkim religijne znaczenie chrztu Polski (36%). Jedna trzecia (33%) zwraca w tym kontekście uwagę na fakt, że dzięki temu wydarzeniu Polska stała się krajem chrześcijańskim i akcentuje przy tej okazji znaczenie chrześcijaństwa i wiary w ogóle, a nieliczni (4%) podkreślają, że dzięki chrztowi Polska przestała być krajem pogańskim.

Ponad jedna czwarta badanych (26%) wśród argumentów przemawiających za słusnością decyzji Mieszka I z 966 roku wymieniała różnego rodzaju względy geopolityczne, mówiąc, że dzięki temu wydarzeniu Polska zachowała niezależność, uniknęła najazdu ludów germańskich oraz innych ataków, wojen i grabieży (8%), stała się częścią chrześcijańskiej Europy, a tym samym częścią nowoczesnego i cywilizowanego świata zachodniego (8%), wzrosło jej znaczenie na arenie międzynarodowej (6%), a ponadto rozwinęła się polska państwowość (4%). Nieliczni (2%) wyrażali przekonanie, że ówczesna sytuacja polityczna wymagała przyjęcia chrztu – w innym wypadku i tak zostałby narzucony.

Co dziesiąty respondent (10%) uzasadniając swoje przeświadczenie, iż dobrze się stało, że Mieszko I przyjął chrzest, wskazywał na względy społeczno-kulturowe. Osoby te zwracały uwagę, że chrzest Polski przyczynił się do rozwoju kulturalnego kraju – dzięki temu wydarzeniu Polska jest częścią kultury Zachodu (5%), że po 966 roku poprawiły się perspektywy dla Polski, że wydarzenie to stanowiło niejako bodziec dla rozwoju naszej cywilizacji i postępu (4%), a ponadto pozytywnie wpłynęło na relacje międzyludzkie, przyczyniając się m.in. do zjednoczenia narodu (2%).

Wśród pozostałych argumentów (7%) stanowiących uzasadnienie słusności przyjęcia chrztu przez Mieszka I pojawiały się m.in. ogólne stwierdzenia, że było to dobre i ważne wydarzenie dla Polski (3%) oraz że stanowiło przełomowy etap w dziejach kraju i wpłynęło na jego przyszłość (2%). Co czwarty badany przekonany o tym, że chrzest Polski w 966 roku był znaczącym wydarzeniem, nie potrafił uzasadnić swojej opinii (23%) lub odmówił odpowiedzi (2%).

Tabela 1

Uzasadnienia przekonań, iż – z historycznego punktu widzenia – dobrze się stało, że Mieszko I przyjął chrzest	N=892
Względy religijne	36%
Dzięki temu wydarzeniu Polska stała się/jest krajem chrześcijańskim/katolickim; podkreślanie znaczenia chrześcijaństwa i wiary w ogóle	33%
Dzięki temu wydarzeniu Polska przestała być krajem pogańskim	4%
Względy geopolityczne	26%
Dzięki temu wydarzeniu Polska zachowała niezależność, uniknęła najazdu ludów germańskich oraz innych ataków, wojen i grabieży; Polska w ogóle istnieje dzięki temu wydarzeniu; wpłynęło ono na bezpieczeństwo kraju	8%
Dzięki temu wydarzeniu Polska stała się częścią chrześcijańskiej Europy, częścią zachodniego świata (nowoczesnego i cywilizowanego)	8%
Wydarzenie to wpłynęło na wzrost znaczenia Polski na arenie międzynarodowej	6%
Wydarzenie to wpłynęło na rozwój polskiej państwowości; Polska stała się państwem	4%
Nie było innej możliwości; taka była konieczność; sytuacja polityczna tego wymagała (w innej sytuacji chrzest i tak zostałby narzucony)	2%
Względy społeczno-kulturowe	10%
Dzięki temu wydarzeniu Polska stanowi część kultury i cywilizacji Zachodu; nastąpił rozwój kulturalny Polski	5%
Dzięki temu wydarzeniu poprawiły się perspektywy dla Polski; wpłynęło ono na rozwój Polski w przyszłości – ogólnie; stanowiło bodziec dla rozwoju polskiej cywilizacji, zapewniło postęp	4%
Wydarzenie to pozytywnie wpłynęło na ludzi i relacje międzyludzkie; spowodowało zjednoczenie narodu	2%
Pozostałe odpowiedzi	7%
Ogólnie – dobrze się stało, wydarzenie to było dobre/ważne dla Polski	3%
Wydarzenie to wpłynęło na przyszłość kraju – ogólnie; ukierunkowało polski naród; stanowiło przełom/nowy etap w dziejach kraju	2%
Inne	2%
Trudno powiedzieć	23%
Odmowa odpowiedzi	2%

Na względy religijne w uzasadnianiu słuszności decyzji Mieszka I najczęściej powoływały się osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (58%), o prawicowych poglądach politycznych (46%), mające 65 lat i więcej (47%), emeryci (47%), badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (43%), respondenci o miesięcznych dochodach *per capita* od 1400 zł do 1999 zł (45%). Z kolei argumenty o charakterze geopolitycznym nieco częściej niż inni przywoływali ankietowani najlepiej wykształceni (41%), kadra kierownicza i specjaliści wyższego (46%) i średniego szczebla (39%), mieszkańcy największych miast (39%), badani o najwyższych dochodach w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (36%), deklarujący lewicowe poglądy polityczne (35%). Społeczno-kulturowe korzyści wynikające z decyzji Mieszka I dostrzegali przede wszystkim mieszkańcy największych miast (22%), respondenci o najwyższych dochodach

per capita (19%), osoby z wyższym wykształceniem (18%), kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (20%).

Problem z uzasadnieniem swojego pozytywnego stanowiska miały głównie osoby o najniższych dochodach *per capita* (35%), niepraktykujące religijnie (33%), w wieku od 18 do 24 lat (32%), a w grupach społeczno-zawodowych przede wszystkim bezrobotni (46%), gospodynie domowe (42%), robotnicy niewykwalifikowani (35%) oraz uczniowie i studenci (31%) – zob. tabela aneksowa 4.

Rodzaj przywoływanych korzyści wynikających z chrztu Polski jest znacząco zróżnicowany także w zależności od stopnia zainteresowania historią. O ile respondenci interesujący się nią w średnim oraz w niewielkim stopniu najczęściej przytaczali argumenty o charakterze religijnym, o tyle ci, którzy swoje zainteresowanie historią określają jako duże lub bardzo duże, najczęściej (52% wskazań) odwoływali się do pozytywnych konsekwencji geopolitycznych.

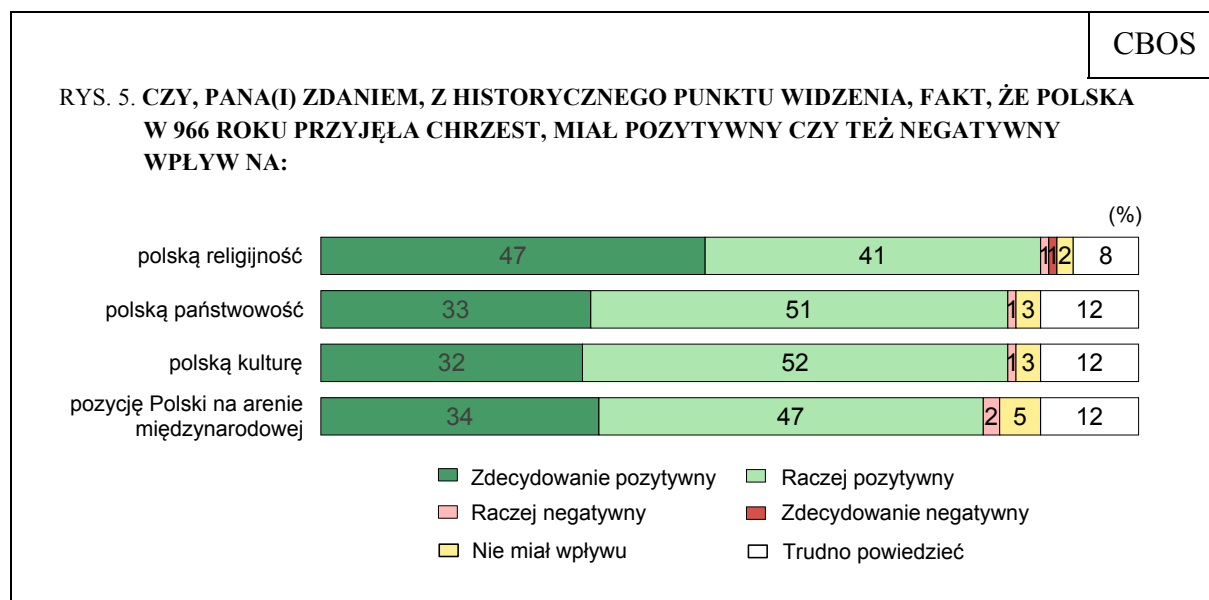
Tabela 2

Uzasadnienia przekonań, iż – z historycznego punktu widzenia – dobrze się stało, że Mieszko I przyjął chrzest:	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie historią?		
	Bardzo duże lub duże	Średnie	Niewielkie lub żadne
	w procentach		
– religijne	32	39	38
– geopolityczne	52	21	18
– społeczno-kulturowe	14	11	5
– inne	3	7	9
Trudno powiedzieć	11	25	32
Odmowa odpowiedzi	2	2	2

ZNACZENIE CHRZTU POLSKI

Poza oceną tego, czy dobrze się stało, że Mieszko I przyjął chrzest, i uzasadnienia swojej opinii, respondenci określali znaczenie tego wydarzenia z punktu widzenia rozwoju polskiej państwowości, religijności, kultury oraz pozycji kraju na arenie międzynarodowej. Zdecydowana większość badanych, patrząc z historycznego punktu widzenia, dostrzega korzystny wpływ faktu, że w 966 roku Polska przyjęła chrzest, na wszystkie cztery wymiary, przy czym najczęściej podkreślano pozytywne znaczenie tego wydarzenia dla polskiej religijności (88% wskazań, w tym 47% opinii zdecydowanie pozytywnych). Po 84% respondentów dopatruje się pozytywnej zależności między wydarzeniami z 966 roku

a rozwojem polskiej państwowości i kultury (w tym jedna trzecia ocenia tę zależność jako zdecydowanie pozytywną). Tylko minimalnie rzadziej podkreślano pozytywny wpływ chrztu Polski na pozycję kraju na arenie międzynarodowej (81% opinii pozytywnych, w tym 34% zdecydowanie pozytywnych).

Oceny wpływu chrztu Polski na rozwój społeczno-polityczny kraju są w pewnym stopniu zróżnicowane ze względu na deklarowany stopień zainteresowania historią. Wprawdzie niezależnie od tego, czy badani interesują się nią w dużym, średnim czy też w niewielkim stopniu, w większości pozytywnie oceniają znaczenie chrztu Polski we wszystkich omawianych wymiarach, jednak z reguły ci bardziej zainteresowani historią przypisują temu wydarzeniu większe znaczenie, zwłaszcza w aspekcie pozycji Polski w świecie oraz rozwoju jej państwowości i kultury.

Tabela 3

Osoby według których – z historycznego punktu widzenia – fakt, że Polska w 966 roku przyjęła chrzest, miał pozytywny wpływ na:	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie historią?		
	bardzo duże lub duże	średnie	niewielkie lub żadne
	w procentach		
– polską religijność	90 (55)	90 (48)	82 (37)
– polską państwowość	88 (47)	87 (32)	74 (20)
– polską kulturę	91 (43)	86 (32)	74 (22)
– pozycję Polski na arenie międzynarodowej	93 (53)	83 (33)	66 (19)

W nawiasach podano odsetki ocen zdecydowanie pozytywnych

Co ciekawe, okazuje się, że w ocenie wydarzeń sprzed 1050 lat Polacy są na tyle jednomyślni, że nawet ich preferencje partyjne nie wpływają na zróżnicowanie odpowiedzi. Zwolennicy wszystkich głównych sił politycznych mających swoją reprezentację w parlamencie w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają wpływ chrztu Polski na wszystkie omawiane wymiary. Zdeklarowani wyborcy Nowoczesnej Ryszarda Petru tylko nieco rzadziej niż inni podkreślają aspekt religijny tego wydarzenia, częściej zaś akcentują międzynarodowy. Z kolei zwolennicy ruchu Kukiz'15 minimalnie rzadziej dostrzegają wpływ tego wydarzenia na polską kulturę, częściej zaś zwracają uwagę na jego znaczenie religijne i międzynarodowe. Zdeklarowani wyborcy PiS nieco częściej niż ci, którzy popierają PO i Nowoczesną, podkreślają pozytywny wpływ chrztu Polski na religijność.

Tabela 4

Osoby według których – z historycznego punktu widzenia – fakt, że Polska w 966 roku przyjęła chrzest, miał pozytywny wpływ na:	Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych			
	PiS	PO	Kukiz'15	Nowoczesna
	w procentach			
– polską religijność	92	88	91	84
– polską państwowość	88	87	89	86
– polską kulturę	88	88	84	87
– pozycję Polski na arenie międzynarodowej	81	81	91	87

W opinii 70% Polaków chrzest Polski stanowił jedno z przełomowych dla losów naszego kraju wydarzeń, które miały miejsce przed rokiem 1918. Decyzja Mieszka I postrzegana jest jako właściwa i mająca pozytywne konsekwencje zarówno dla religijności kraju, jak i rozwoju polskiej państwowości, kultury oraz pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Pozareligijne znaczenie wydarzenia sprzed 1050 lat nieco częściej niż pozostali podkreślają respondenci, którzy swoje zainteresowanie historią określają jako ponadprzeciętne. Z kolei opinii na ten temat nie różnicują preferencje partyjne respondentów. Zwolennicy głównych partii politycznych reprezentowanych w obecnym parlamencie w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają – patrząc z historycznego punktu widzenia – wpływ chrztu Polski na polską religijność, państwowość, kulturę i pozycję międzynarodową.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI